

Програма «Основи бібліотечно-бібліографічних знань для учнів 1-11 класів»

Пояснювальна записка

Розроблена програма є проявом концепції, згідно з якою шкільна бібліотека — це фундамент освіти і самоосвіти, тому що за своєю суттю має бути Берегинею людського знання.

Тому бібліотекар повинен:

- допомагати учню в оволодінні програмними знаннями та закріпленні їх бібліотечними засобами;
- виховувати в учнів зацікавленість до самостійного поглиблення знань, прищеплених учителем;
- допомагати продовженню знайомства дітей (початок у родині) з різноманітними джерелами інформації.

Основною ідеєю роботи з молодшими школярами повинно бути закладання у початківців ставлення до бібліотеки як до невичерпного джерела інформації, як до осередку, де можна не лише поповнити свої знання, але й відпочити, поспілкуватись з однодумцями та опонентами, висловити найнеймовірніші погляди з упевненістю, що вони не будуть осміяні чи заборонені.

Враховуючи, що процес навчання читанню дуже важкий для дитини, зважаючи на фундаментальну роль книги у прищепленні культури, бібліотечна робота з першокласниками має бути зосереджена на друкованих виданнях.

Щомісячні заняття, програми яких наводяться нижче, мають бути початком чи підсумком повсякденної роботи бібліотекаря та вчителя у вихованні культури читання, слухання та перегляду різних джерел інформації як навчального процесу, так і позакласної роботи, роботи батьків з дітьми вдома. Очевидно, більшість щомісячних занять бібліотекарю потрібно проводити в шкільній бібліотеці, уникаючи при цьому стереотипу уроку. Теоретичний матеріал краще подавати з елементами театралізації, за допомогою ляльок, використовуючи мультфільми, діафільми, мультимедійні презентації. Практичне закріплення — у формі гри, змагання. Дуже важливим є перше заняття у 1 класі, коли починає формуватися уява

про шкільну бібліотеку. Можна це заняття провести як свято, бо школа починається з бібліотеки.

Успіху у цьому напрямі можна досягти тільки об'єднанням зусиль бібліотекаря, вчителя та батьків. Координатором при цьому має бути бібліотекар. Як фахівець він може надати вчителю консультацію з бібліотечно-бібліографічних знань; добрати до уроку відповідні матеріали; оформити в класі книжкову виставку дитячої літератури з відповідної теми; добрати, за проханням вчителя, літературу для читання учнями відповідно до їх індивідуальних здібностей, цікавий матеріал до уроку, наприклад математики: задачі, які розв'язують літературні герої улюблених дитячих книг, які книжки читали в дитинстві видатні математики світу або письменники.

Бібліотекарю та вчителю необхідно залучити до свого кола батьків учнів, звертаючи їх увагу на значення інформаційної культури у майбутньому дітей. Заходами в цьому можуть бути: а) запрошення до участі у бібліотечних святах, конкурсах, де передбачаються питання та завдання для батьків-уболівальників; б) консультації на батьківських зборах; в) індивідуальне та групове інформування батьків; г) виконання дітьми завдання по перегляду разом з батьками фонду домашньої бібліотеки з метою підбору матеріалу до відповідної теми занять.

Бібліотекар має надати учню право не тільки засвоїти, але і реалізувати надбані знання. Тому необхідно з першого класу привчати учнів до активної участі в оволодінні інформаційною культурою, в організації щомісячних занять, враховуючи інтереси учнів, до організації різних клубів, наприклад: «Книжкова лікарня», «Друзі бібліотеки»; факультативних курсів з основ бібліотечно-бібліографічної грамотності.

Дана програма базується на Програмах середньої загальноосвітньої школи для 1-11 класів.

Графік навчання бібліотечно-бібліографічній та інформаційній культурі

№	Тема уроку	Відповідальний	Термін викон.	Кіл.год
		1 КЛАС		
1.	Мандруємо Книгоградом. Ознайомлення з бібліотекою.	Бібліотекар	Вересень	1
2.	Книжкова лікарня. Правила ремонту книги.	Бібліотекар	Листопад	1
3.	Запис до бібліотеки .	Бібліотекар, класовод	Січень	1
4.	Вибір книг у бібліотеці. Правила спілкування з книгою.	Бібліотекар	Лютий	1
5.	Прощання з Букварем.	Бібліотекар, класовод	Травень	1
		2 КЛАС		
1.	Вересневі зустрічі у бібліотеці.	Бібліотекар	Вересень	1
2.	Хто малює ваші книги... Автори та ілюстратори дитячих книг.	Бібліотекар	Листопад	1
3.	Подорож у країну Журналію. Періодичні видання для наймолодших.	Бібліотекар, класовод	Січень	1
4.	Чомучкині книжки. Довідкове бюро.	Бібліотекар	Квітень	1
		3 КЛАС		
1.	Бібліотека зустрічає.	Бібліотекар, класовод	Вересень	1
2.	Основні елементи книги.	Бібліотекар	Листопад	1
3.	Золотий ключик від бібліотеки. (Самостійний вибір книг у бібліотеці).	Бібліотекар, класовод	Січень	1
4.	Книга незвичайна – книга віртуальна. (Інтернет у бібліотеці).	Бібліотекар	Лютий	1
5.	Знайомство з довідково-енциклопедичними книгами.	Бібліотекар	Квітень	1

		4 КЛАС		
1.	Як зроблена книга. Структура книги.	Бібліотекар, класовод	Вересень	1
2.	Науково-пізнавальна література для учнів.	Бібліотекар	Листопад	1
3.	Разом з Пізнайком до країни Знань. Бібліотечне лото.	Бібліотекар	Лютий	1
4.	Каталог – компас у книжковому морі.	Бібліотекар	Квітень	1
		5 КЛАС		
1.	Від папірусу до CD-ROM. Подорож на книгольоті.	Бібліотекар	Вересень	1
2.	Твої орієнтири у виборі книг. Книга – бібліотека – читач.	Бібліотекар	Листопад	1
3.	Огляд-реклама науково-популярних видань.	Бібліотекар	Січень	1
4.	Записи про прочитане. Щоденник читача.	Бібліотекар, вч. мови	Березень	1
		6 КЛАС		
1.	Книга, її автори та виробники.	Бібліотекар	Вересень	1
2.	Подорож бібліографічними посібниками (практичне заняття з оволодіння навичками самостійного пошуку інформації).	Бібліотекар	Листопад	1
3.	Довідковий апарат бібліотеки.	Бібліотекар	Січень	1
4.	Прес-веселка. Панорама періодичних видань.	Бібліотекар	Березень	1
5.	Інтернет: імперія інформації.	Бібліотекар, вч. інформатики	Травень	1
		7 КЛАС		
1.	Книги та бібліотека. Їх роль та значення.	Бібліотекар	Вересень	1
2.	Книги, які знають все. Видання з науки, техніки, мистецтва.	Бібліотекар	Листопад	1
3.	Хто нас читає, той не програє! Бібліографічна гра з довідковою літературою.	Бібліотекар	Лютий	1
4.	Віртуальні бібліотеки. Мандрівка сторінками сайтів дитячих бібліотек України.	Бібліотекар, вч. інформатики	Квітень	1

8 КЛАС				
1.	Каталоги й картотеки бібліотеки, електронні бази даних.	Бібліотекар	Жовтень	1
2.	Віртуальний світ – для тебе! Прес-огляд електронних видань в Інтернеті.	Бібліотекар, вч. інформатики	Грудень	1
3.	Зустрічі з книгами-всезнайками. Енциклопедична і довідкова література.	Бібліотекар	Березень	1
4.	Історичні долі книг.	Бібліотекар	Травень	1
9 КЛАС				
1.	Бібліотечно-бібліографічні засоби пошуку інформації.	Бібліотекар	Жовтень	1
2.	Робота з енциклопедичними друкованими та електронними виданнями.	Бібліотекар	Грудень	1
3.	Система бібліотек світу та України.	Бібліотекар	Березень	1
4.	Дискусія «Чи потрібні книги сьогодні?»	Бібліотекар, кл. керівник	Травень	1
10 КЛАС				
1.	Книга – джерело самоосвіти.	Бібліотекар, кл. керівник	Вересень	1
2.	Книга і комп'ютер в інформаційному суспільстві.	Бібліотекар	Листопад	1
3.	Бібліотека – джерело інформації.	Бібліотекар	Січень	1
4.	Що таке «вебліографія»?	Бібліотекар	Березень	1
11 КЛАС				
1.	Довідковий апарат сучасної бібліотеки.	Бібліотекар	Жовтень	1
2.	Знамениті бібліотеки світу. Головні бібліотеки України (віртуальна подорож).	Бібліотекар	Грудень	1
3.	Комп'ютерний мегаполіс. Пошук інформації в Інтернет.	Бібліотекар, вч. інформатики	Лютий	1
4.	Бібліографічний опис книги. Практичне заняття.	Бібліотекар	Травень	1

Література

1. Бородіна Н.В. Орієнтовна тематика бібліотечно-бібліографічних уроків / Н.В.Бородіна // Шкільна бібліотека . – 2007. - № 11. – С.36-37.
2. Матвійчук О. Методика розвитку інформаційної культури учнів // Шкільна бібліотека. - 2005. - №3. - с. 23-28.
3. Організація роботи бібліотеки загальноосвітнього навчального закладу/упоряд.: Малько А.А., Сергійчук З.О. // Шкільний світ. – 2002. - №46-47. – С. 31-36.
4. Організація роботи шкільної бібліотеки / упоряд.: А.Метейко, Л.Шелестова, Н. Чиренко. – К.: Шк. світ, 2009. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
5. Основи інформаційної культури: орієнтовна програма курсу за вибором для 10-11 кл. // Шкільна бібліотека. - 2005. - №3. - с. 29-35.
6. Програма формування бібліотечних знань, умінь та навичок в учнів 1-11 класів загальноосвітніх шкіл та шкіл нового типу / упоряд.: Матвійчук О.Є. // Шкільна бібліотека. – 2006. - №6. – С.69-71.
7. Сочинська Н.А., Пономаренко С.Є. Шкільна бібліотека – центр формування інформаційної культури особистості. – Миколаїв, 2008. – 80с.
8. Учбово-тематичний план занять з основ бібліотечно-бібліографічних знань для учнів 1-10 класів: На допомогу педагогічним колективам шкіл і бібліотекарям / Укл. В.В. Руденко, Н.В. Сергієнко. - Київ, 1986. – 35 с.
9. Формування інформаційної культури учнів загальноосвітніх навчальних закладів: Науково-методичні рекомендації / Шкільна бібліотека плюс. -2006. - №11/12. - с.1-15.
10. Шепелева І.О. Настільна книга шкільного бібліотекаря. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – С. 110-112. – (Серія «Настільна книга»).
11. Шкільна бібліотека: Інформаційний та виховний центр школи / Г.Лященко; упоряд.: Л. Шелестова, Н. Чиренко, Н. Чернякова. – К.: Шк. світ, 2011. – С. 20-25. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
12. Щербак Л.С. План работы кружка «Книголюбь» // Шкільна бібліотека. – 2008. - № 1. – С.93.